

Olümpiaadijuhendi nimetus ja õppeaasta

Filosoofiaolümpiaad, 2024/25 õppeaasta

Olümpiaadi korraldav asutus

(TÜ teaduskool/Tallinna Ülikool/Taltech/seltsid/ühingud jne)

TÜ teaduskool

Üldosa, eesmärgid

(kellele ja milleks seda olümpiaadi korraldatakse)

Filosoofiaolümpiaadi missiooniks on arendada Eesti noorte mõtlemisoskusi.

Kes võivad osaleda

(vanuserühmad, klassid, sünniaasta)

Olümpiaad toimub ühes vanuserühmas. Olümpiaadil võivad osaleda kõigi põhikoolide ja gümnaasiumide ning kutsekoolide õpilased, kes on sündinud 2002. aastal või hiljem.

Mitmes voorus toimub

(voorude loetelu, vanuseastmed, hindamise erisused)

Olümpiaad toimub kahes voorus:

- üle-eestiliseks eelvooruks on ajapiiranguta kodune essee;
- 4-päevane lõppvoor toimub Tartus ja koosneb 2-päevasest koolitusest ning 2-päevasest, 4 ülesandega lõppvõistlusest.

Tulemuste avaldamine

Olümpiaadi lõppvooru kutsutud ja lõppvooru tulemused avalikustatakse vastavalt [andmekaitsetingimustele](#) TÜ teaduskooli [kodulehel](#).

Eelvoor

(üldinfo, hindamine, tulemuste avalikustamise kuupäev, apelleerimine, järgmisesse vooru kutsumise põhimõtted, märksõnad ja nende tähtaeg, abivahendid jne)

Olümpiaadil osalemiseks tuleb kirjutada filosoofiline essee mahuga maksimaalselt 1500 sõna. Mahu alampiiri ei ole, oodatud on ka filosoofiatunnis kirjutatud esseed. Teemade valik:

1. Igasugune vaatlus sisaldab vaateleja teoreetilistel teadmistel põhinevat tõlgendust või teisiti öeldes: varasemate teadmiste poolt “rikkumata”, puhtal kujul vaatlusele tuginevad teadmised – kui midagi niisugust peaks võimalik olema – on ülipiiratud ning tühised. (Popper, Teadmised ilma autoriteedita, lk 1842)

Soovituslik kirjandus

- Karl R. Popper, Teadmised ilma autoriteedita. Akadeemia, nr 9, 1990, lk 1840-1853.
- Alan F. Chalmers, Mis asi see on, mida nimetatakse teaduseks? Ptk 3, Vaatluse sõltuvus teooriast. Tartu: Ilmamaa, 1998, lk 48-66.

2. Ei saa meeldida rahvale see, kellele meeldib voorus. (Seneca, Moraalikirjad, lk 90)

Soovituslik kirjandus

- Seneca, Moraalikirjad Luciliusele. XXIX kiri. – Tartu: Ilmamaa, 1996, lk 88-91.
- Lois P. Pojman, Eetika. Õiget ja väärast avastamas. Ptk 8, Vooruspõhised eetikasüsteemid. Tallinn, 2005, lk 251-283.
- Bernard Williams, Poliitika ja moraalne iseloom. – Kaasaegne poliitiline filosoofia. Valik esseid. Tartu: EYS Veljesto, 2002, lk 251-267.

3. Kas on õige mõelda riigivõimust kui lepingust kui ma pole ise seda lepingut sõlminud?

Soovituslik kirjandus

- Jonathan Wolff, Sissejuhatus poliitikafilosoofiasse. Ptk 2, Riigi õigustamine, Tartu Ülikooli Kirjastus, 2005, lk 50-66.
- John Locke, Teine traktaat valitsemisest. Ptk. 8, Poliitiliste ühiskondade algusest. Tartu: Kultuurileht SA ja Akadeemia, 2007, lk 63-78.

4. Mis tähtsust on lahkarvamusel, kui see ei tekita osapooltes soovi vaielda?

Soovituslik kirjandus

- Margit Sutrop, Emotsioonide roll moraalsetes lahkarvamustes. – Humanitaarteadused ja kunstid 100-aastasest rahvusülikoolis. Tartu Ülikooli kirjastus, 2019, lk 186-197.

Hindamisel lähtutakse viiest kriteeriumist:

- 1) **Vastavus teemale.** Kui hästi on autor mõistnud, milliste küsimuste käsitlemine on teemast tulenevalt vajalik? Mil määral kasutab autor asjakohaseid materjale ning sobivaid näiteid. Kas esineb kõrvalekalduvusi teemast?
- 2) **Teema filosoofiline mõistmine.** Mil määral näitab autor teadmisi asjakohastest filosoofiaprobleemidest? Kui hästi mõistab autor filosoofilisi argumente ja mõisteid?
- 3) **Argumentatsiooni veenmisjõud.** Kui veenvalt ja teravalt areneb essees autori argumentatsioon? Kas autori positsioonid on selgelt väljendatud?
- 4) **Essee sisemine kooskõla.** Kas autor arendab oma argumentatsiooni nii, et selle erinevad astmed on omavahel kooskõlas?
- 5) **Originaalsus.** Kui originaalne on autori mõttekäik?

Kui mitu õpilast koguvad võrdse arvu punkte, siis otsustab edasipääsu kõrgem skoor argumentatsiooni veenmisjõu kategoorias.

Registreerimine on avatud alates 1.10.2024 kuni 10.02.2025 teaduskooli [kodulehel](#)

Lahendamise keel: eesti, vene, inglise

Toimub (digi või paber): esseed esitada doc-failidena teaduskooli koduleheküljel

Koodid: tööd kodeeritakse žürii jaoks

Lõppvooru kutsutute arv: 10

Kontakt: leoluks@hot.ee

Lõppvoor

(üldinfo, registreerimine, toimumiskuupäev, kellaeg, kes korraldab, kuidas toimub (Moodle või paber), keel, hindamine, tulemuste avalikustamise kuupäev, apelleerimine, märksõnad ja nende tähtaeg, abivahendid jne)

Registreerimine on avatud alates 6.03.2025 kuni 20.03.2025 teaduskooli [kodulehel](#)

Toimumise kuupäevad: 27.-30.03 2025

Alguse kellaeg: 27.03 kell 12:00

Lahendamise keel: inglise ja eesti

Toimub (digi/paber/koht (aadress)): Tartus. Esseevoor toimub arvutis, testivoorud paberil, väitlusvoor suuliselt

Koodid: esseevooru tööd kodeeritakse kohapeal

Vanuserühmad: ühes vanuserühmas

Lisainfo: 27.-28.03 toimuvad loengud ja seminarid valmistamiseks tulevasi võitjaid ette rahvusvaheliseks olümpiaadiks.

29.03.2025 toimuvad lõppvooru 1. ja 2. ülesanne.

1. *ülesanne* on 4-tunnine ingliskeelne essee (samasugune ülesanne on ka rahvusvahelisel olümpiaadil).

2. *ülesanne* on test loogikast. Kontrollitakse järeldamise, varjatud eelduse leidmise, väidete samasuse kindlakstegemise ning väidete eitamise oskust. (vt **Meos, I**, Loogika.

Argumentatsioon. Mõtlemiskultuur, Tallinn 2003: Otsustus (28-44, e-raamatus 26-41), Otsustuste eitamine (45-52, e-raamatus 42-49), Predikaatloogika järeldused (70-79; e-raamatus 67-84) e-raamatu link:

https://www.indrekmeos.xyz/e_raamat/Meos_I_Loogika.pdf; või **Grauberg**, E. Loogika, keel ja mõtlemine, Tallinn 1996; või **Vuks**, G. Traditsiooniline formaalne loogika. Tartu 1999 või **Kasak**, E. Loogika alused, Tartu 2014 (lk 59-237, eriti varjatud eelduse leidmist puudutavad ülesanded lk 216-2018, 228-229, 234-237). Loogikasümbolite valdamist ei nõuta.

30.03.2025 toimuvad lõppvooru 3. ja 4. ülesanne.

3. *ülesanne* on paarikaupa väitlemine ühe filosoofiaprobleemi üle (iga paar saab loosiga probleemi ning positsiooni, mida tuleb kaitsta — nt *tahtevabaduse poolt või vastu*).

Väitluses hinnatakse argumentide/vastuargumentide veenvust, mõistelist selgust ja väljendusoskust. Eelmiste aastate teemade näiteid: parem on olla ise eeskuju kui eeskuju järgida; kõigil kultuuridel peaksid olema samad moraalinormid.

4. *ülesanne* on valikvastustega test filosoofia põhimõistete- ja teooriate kohta. Küsimused koostatakse Indrek Meose õpikus „Filosoofia põhiprobleemid“ (Tallinn 1998, võrgus:

http://www.indrekmeos.xyz/e_raamat/Meos_I_Filos_pohiprobleemid.pdf) käsitletud teemade põhjal, filosoofiaterminite tundmist kontrollitakse Indrek Meose „Filosoofia sõnaraamatus“ (Koolibri, 2002, võrgus http://www.indrekmeos.xyz/e_raamat/Meos_I_Filosoofiasraamat.pdf) sisalduvas mahus.

Hindamine: 1. ülesande eest on võimalik saada 50 punkti, ülejäänute eest a 10 punkti.

Võrdsete punktide korral otsustab 1. ülesande kõrgem hinne.

Rahvusvaheline olümpiaad

(üldinfo, võistkonnavalik, toimumiskoht, aeg, osalejate arv, muu info, iga olümpiaad märkida eraldi)

Olümpiaadi nimetus: International Philosophy Olympiad

Toimumisaeg: 15-18.05 2025

Toimumise koht (riik ja linn): Itaalia, Bari

Veebileht: info lisatakse [teaduskooli kodulehele](#)

Võistkonna suurus: 2 õpilast ja 2 õpetajat

Lisainfo:

Žüriiliikmed ja kontakt

(nimi, töökoht, amet, kontaktandmed)

Žürii esimees:			
Nimi	Töökoht	e-post	Telefon
Leo Luks	Eesti Maaülikooli õppejõud	leoluks@hotmail.ee	55914502

Liikmed:	
Nimi	Töökoht
Heidy Meriste	Tartu Ülikooli filosoofiadoktorant
Margus Vihalem	Tallinna ülikooli õppejõud
Aive Pevkur	Taltech'i õppejõud
Mats Volberg	Tartu Ülikooli õppejõud
Märt Põder	Vabakutseline

Muu info

Vene õppekeele koolide õpilased võivad kirjutada eelvooru essee vene keeles, kuid tuleb silmas pidada, et lõppvooru pääsemise korral tuleb eesti keeles väidelda. Lubatud on ka eelvooru essee kirjutamine inglise keeles.

Lõppvooru kutsutud õpilastele on võistluse toimumise ajal tasuta toitlustus. Majutus on tagatud õpilastele, kes õpivad toimumiskohast erinevas piirkonna koolis. Lõppvoorul õpilasi saatva täiskasvanu komanderingukulud katab lähetaja.

Olümpiaaditööd arhiveeritakse õppeaasta lõpuni.

TÜ teaduskoolil on õigus mitte arvata võitkonna liikmeks ja Eestit esindama õpilasi, kes on eelmis(t)el aasta(te)l diskvalifitseeritud.

Eritingimistel ülikooli kandideerimise info on leitav Tartu Ülikooli [kodulehelt](#).

LISAD

(kirjandus, kitsam teema jne)

Abistavad meetodilised vahendid:

- ✓ Filosoofilise kirjutamise tehnikate kohta vt <http://filosoofiakirjutamine.weebly.com/>;
- ✓ Tiiu Hallap, *Mõned mõtted filosoofiaessee kirjutamisest*: <https://filosoofiakirjutamine.weebly.com/kirjandus-lisalugemiseks.html>
- ✓ Indrek Lõbus, Filosoofilise essee kirjutamisest: <https://www.youtube.com/watch?v=k2XKfh6yag>
- ✓ Argumenteerimise kohta vt Tiiu Hallap, Argumenteerimisoskus: https://www.teaduskool.ut.ee/sites/default/files/teaduskool/olympiaad/eesti/fio_2018_19_argumenteerimisoskus.pdf
- ✓ Filosoofilise väitluse kohta vt näidisväitlust olümpiaadiformaadis: <https://www.youtube.com/watch?v=diRQYhWaZ10>